

Začetki in potreba po delitvi posameznih področij vodenja znotraj Mariborske knjižnice segajo v 70. leta in so povezani z združitvijo Mestne in Delavske knjižnice v Mariborsko knjižnico.

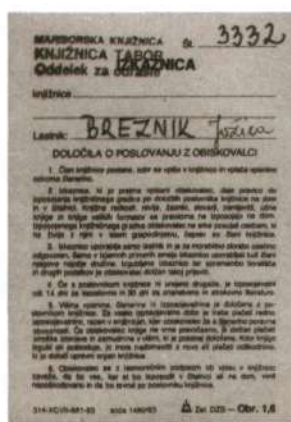
Z vključitvijo posameznih enot v mrežo Mariborske knjižnice je vedno bolj prihajala do izraza nujnost razdelitve posameznih področij in specializacija posameznih služb. V vseh teh letih so se naloge Službe za odrasle bralce prepletale z delom drugih služb. A potreba po raziskovanju želja in zahtev uporabnikov, analizi obiska in izposoje ter oblikovanju enotnih pravil in predpisov za izposajo, je botrovala nastanku službe, ki je danes glavni povezovalni most med knjižnico, posameznimi enotami in njenimi uporabniki.

Začetki delovanja službe, ki bi se ukvarjala z ugotavljanjem potreb odraslih uporabnikov in statističnimi analizami obiska, izposoje ter članstva, so tesno povezani z matično službo. Leta 1972 je France Planteu poleg matične službe prevzel še vodenje vseh oddelkov za odrasle.

V Poročilu o izpolnitvi programa dela Mariborske knjižnice za leto 1978 pa se služba prvič pojavi pod nazivom Služba bralcem – izposoja.

Med leti 1978 in 1979 je Službo za odrasle bralce vodila Cveta Godec, njen naslednik do leta 1984 je bil Franc Vogeljik, od leta 1985 do 1986 pa je vodenje Službe za odrasle bralce prevzela Slavica Rampih.

Dragica Turjak, ki je vodila Službo za odrasle bralce v obdobju od junija 1987 do oktobra 1991, se je poleg organizacije in poslovanja enot znotraj knjižnične mreže ter sooblikovanjem nabavne politike z vidika potreb odraslih uporabnikov, ukvarjala še z organizacijo prireditvev za odrasle. Hkrati s tem je zaznala potrebo po večjem uveljavljanju socialne funkcije znotraj splošnoizobraževalne knjižnice, kot jo je definiral UNESCO v svojem Manifestu o javnih knjižnicah. Svoja

Stara izkaznica Mariborske knjižnice, 1984

spoznanja je uspešno uvedla v prakso na ta način, da je leta 1990 organizirala izposajo na domu za tiste bralce, ki zaradi bolezni ali starosti sami ne morejo priti v knjižnico. Velik korak k uveljavljanju socialne funkcije knjižnice je pomenila tudi ukinitve članarine oziroma brezplačno članstvo za vse naše uporabnike, ki smo ga uvedli 1.7.1990.

V Organizacijskem in kadrovskem elaboratu iz l. 1991 je Darja Kramberger v uvodu zapisala:

"Knjižnica je v tem obdobju razvila razvejeno dejavnost, široko razprla radij delovanja, povečala število osebja, nastal je sistem, ki zahteva precizno strukturiranje, smiselna razmerja med službami, pregledno delitev dela."

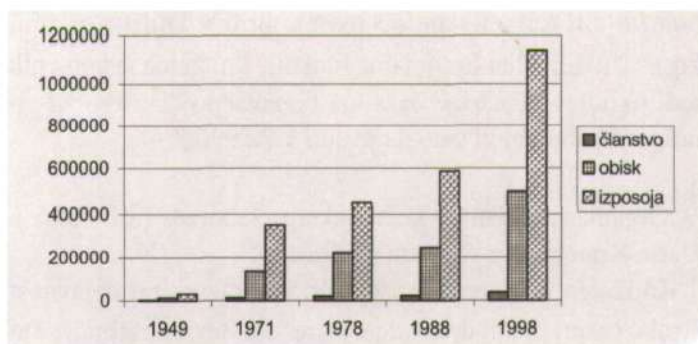
Na podlagi dolgoletnih izkušenj je Darja Kramberger zaznala potrebo po uradnem »ustoličenju« te službe in zelo precizno določila njeno področje delovanja ter s tem postavila temelj nadaljnjemu razvoju strokovnih služb.

Vsebine in delovna področja Službe za odrasle bralce so se v naslednjih letih spreminjali. Spremembe, do katerih je prišlo, so bile nujna posledica vse večje razvejanosti novih področij dela ter novih pristopov dela z uporabniki, kar je terjalo dodatno razdelitev posameznih delovnih nalog znotraj službe.

Služba za odrasle bralce je od svojih začetkov poleg osnovnih nalog vključevala še organizacijo, koordinacijo in izvedbo vseh prireditev za odrasle bralce, od konca leta 1985 pa še organizacijo informacijske službe. Spremembe, ki so se odražale v vsebinah in delovnih področjih Službe za odrasle bralce, so bile nujna posledica vedno večje razvejanosti novih področij in pristopov dela z uporabniki. Uvedba novih oblik dejavnosti za odrasle bralce ter možnosti povečanja ponudbe storitev na informacijskem področju, so pripeljali do nujne diferenciacije delovnih segmentov znotraj Službe za odrasle bralce. Vsi ti premiki so postopoma v 90-ih letih pripeljali do kadrovskih in organizacijskih sprememb, katerih rezultat je bila ustanovitev skupine za dejavnosti, ki je v prvi polovici 90-ih let prevzela celotno organizacijo, koordinacijo in izvedbo dejavnosti za odrasle bralce.

Bralčev konto – evidenca izposoje, 1987

*Preglednica članstva, obiskov
in izposoje od ustanovitve
knjižnice do danes.*

	1949	1971	1978	1988	1998
članstvo	1.552	12.768	18.442	22.502	36.684
obisk	13.030	133.724	223.442	247.336	500.921
izposoja	29.608	354.131	452.678	586.887	1.138.567

Tako se je nekoliko spremenilo tudi delovno področje vodje službe, ki jo je leta 1991 prevzela Dragana Lujčić. V času odsotnosti jo je med 1.1997 in 1998 nadomeščala Zora Lovrec-Jagačič.

Služba za odrasle bralce danes usmerja vso dejavnost knjižnice k uporabnikom, in sicer k ugotavljanju in zadovoljevanju njihovih potreb po ustreznem gradivu, informacijah in ostalih storitvah. Knjižnica je uporabnikom pod enakimi pogoji, ne glede na rasno, versko ali nacionalno pripadnost ter sposobnost samostojnega obiskovanja knjižnice, dolžna zagotavljati vsestransko dostopnost in uporabo knjižničnega gradiva ter informacijskih virov.

Glavno vodilo Službe za odrasle bralce je, da so uporabniki knjižnice vsi prebivalci mesta Maribor in njegovega zaledja. Svojim uporabnikom mora knjižnica zagotoviti ustrezen odpiralni čas, s pomočjo analiz sprotno ugotavljati njihove potrebe po knjižničnem gradivu in ostalih servisih ter tako doseči, da so jim tako gradivo, kot tudi informacije, ponujeni na dostopen in prijazen način.

Enoten sistem poslovanja knjižnic znotraj mreže Mariborske knjižnice je vodilo, ki nam pomaga pri tem, da se Mariborska

knjižnica usidra v zavesti bralcev kot enotna mreža knjižnic, ki je bralcem na voljo pod enakimi pogoji, kjer veljajo enaka pravila izposoje, ne glede na to, ali gre za osrednjo knjižnico ali za knjižnico v mestnih, primestnih ali zunajmestnih naseljih.

Morda še ne veste, da je Mariborska knjižnica splošnoizobraževalna knjižnica, ki je namenjena prav vam, dragi bralci, saj pri nas sistematično zbiramo knjižnično gradivo, ga strokovno obdelujemo in vam ga dajemo v uporabo.

Za vas, dragi bralci, organiziramo:

- . ure pravljic
- . pogovore z ustvarjalci
- . predstavitve ilustracij
- . vesele počitnice
- . razstave

Vi imate različne potrebe in zahteve, mi pa smo tu, da odgovorimo na vsa vaša vprašanja in vam ustrezemo.

Želite zvedeti kaj več?
Na voljo vam je strokovna literatura z vseh področij znanosti.

Si želite umetniškega doživetja?
Izbirate lahko med zahtevnejšo in sprostitveno literaturo.

Ste muzikalična duša, videorekorderski molj, ali želite spregovoriti v tujem jeziku?
Obeta se vam izposoja plošč, kaset in videokaset.

Potrebujete informacijo s področij znanosti ali umetnosti?
Naša informacijska služba vam je zmeraj na voljo. Posredujemo pa vam lahko tudi že informacije iz vzajemnega kataloga in drugod preko računalnika.

Potreba po usklajenosti in enotnosti delovanja vseh enot Mariborske knjižnice nalaga Službi za odrasle bralce, da notranjo organizacijo vseh služb in segmentov delovanja knjižnice usmerja tako, da uporabniku čim hitreje in kvalitetneje posredujemo želeno informacijo ali gradivo. Vsi oddelki za uporabnike morajo delovati usklajeno, hkrati s tem pa morajo resnično "sobivati" z okoljem, v katerem delujejo.

Prva brošura Mariborske knjižnice, 1989. Oblikovali Geraldine Hrelja in Sonja Weiss.

Dejavnosti za odrasle bralce

Mesečni program dejavnosti za odrasle in mladino, 1989.

Literarni večer z Zdenkom Kodričem, 1997. Lidija Gačnik Gombač in Desanka Tavčar-Perneč. Foto: Arhiv Mariborske knjižnice.

Podoba Mariborske knjižnice so že od začetkov njene ustanovitve pomagale sooblikovati tudi dejavnosti za odrasle bralce. Daljni začetki dejavnosti segajo v l. 1955, ko so na 6. redni seji knjižničnega sveta Delavske knjižnice sprejeli predlog, ki se nanaša na izvedbo literarnih večerov v knjižnici – pričeli so jih izvajati v jesenskih mesecih istega leta. Oblike javnega delovanja knjižnice so se od ustanovitve do danes zelo spreminjale.

Prvi razmah dejavnosti sega v 70-ta leta in je povezan z nastankom mreže enot. V teh letih so bile aktualne t.i. knjižne tribune, ki so jih vpeljali že leta 1969 v takratni Mestni knjižnici. Šlo je za neke vrste javne literarne predstavitve, namenjene bralcem, na katerih je izvajalec predstavil izbranega avtorja in njegova literarna dela. Večina dejavnosti, tako tematskih kot tudi priložnostnih razstav ter srečanj in pogovorov z ustvarjalci, je bila v 70-tih letih vezana na literarne teme, jubilejne dogodke ali pa na podelitve literarnih nagrad. Z vključitvijo posameznih enot v mrežo Mariborske knjižnice, ki je največji razmah doživela med l. 1970 in 1980, so se vedno bolj širile tudi dejavnosti za odrasle bralce.

V enotah, kjer so obstajali vsaj minimalni pogoji za pripravo in izvedbo prireditev, so knjižničarji pripravljali tematske in priložnostne razstave, organizirali vodstva po razstavah ter izvajali bibliopedagoške ure. Nekatere enote naše knjižnice se nahajajo tudi v zunajmestnih naseljih, zato smo si v želji, da bi pričarali vsaj delček kulturnega utripa tudi v odročnejših krajih, prizadevali organizirati vsaj eno prireditev letno v vsaki enoti Mariborske knjižnice.

Leta 1978, z ustanovitvijo Vzajemne knjižnice, se pojavijo nove oblike dejavnosti, npr. prenosi razstav in kulturna srečanja v posameznih podjetjih in ustanovah. Poudariti moramo, da so prenosi razstav aktualni še danes, vsa ta leta pa smo posamezne razstave prenašali tako v naše enote kot tudi v dijaške domove, osnovne in srednje šole, krajevne skupnosti in društvene knjižnice.

80-ta leta predstavljajo zanimiv preobrat tudi na vsebinskem področju priprave dejavnosti.

Literarni večer z Eriko Vouk, 1997. Foto: Arhiv Mariborske knjižnice.

Izbira avtorjev, ki sodelujejo na pogovorih, v 80-ih letih postane zelo pestra in začne vključevati strokovnjake z različnih področij človekovega življenja. S tem preobratom je postavljena pomembna smernica razvoja dejavnosti za odrasle bralce. V splošni knjižnici se prepletajo različne želje in potrebe posameznikov, ponudba gradiva zajema vsa področja človekovega življenja, in zavedanje, da bralce zanimajo prav vsa področja ustvarjanja, si končno utre pot v 80-ih letih tudi na področju dejavnosti za odrasle bralce. Tako v teh letih prireditve za odrasle postanejo tako pestre kot nikoli do tedaj. Na pogovorih se izmenjujejo strokovnjaki botaniki, fotografi, arhitekti, in seveda, literati. Pogosta so kulturnozgodovinska predavanja, potopisna predavanja z diaprojekcijami, pogovori z bralci, predstavitve knjig, likovne razstave, itd. Leta 1983 začnemo z organizacijo ciklusa glasbenih večerov v čitalnici. Ob spremljavi glasbe z gramofonskih plošč glasbeni strokovnjaki poskušajo bralcem približati glasbeno obdobje, stil ali določeno glasbeno osebnost. Knjižnica v 80-tih letih zaživi z Borštnikovim srečanjem, sledijo si »dnevi odprtih vrat« ob začetku srečanja, razstave in pogovori, ki so plod sodelovanja s Slovenskim narodnim gledališčem v Mariboru. Leta 1984 se Mariborska knjižnica poveže še z Marksističnim centrom pri Univerzi Maribor in z njim organizira vrsto predavanj, ki osvetljujejo kulturno problematiko mesta in širšega slovenskega prostora.

*Brošura Mariborske knjižnice,
1996*

V 80-ih organiziramo srečanja z bralci, na katerem podelimo značko Mariborske knjižnice, s katero se na simboličen način zahvalimo bralcem za njihovo zaupanje. Podelitev značke Mariborske knjižnice najzvestejšim bralcem ostane še vrsto let eden od načinov, kako vzpostaviti pristen stik z uporabniki. Vrsta prireditev v teh letih je potekala v sodelovanju z Društvom slovenskih pisateljev Maribor, Festivalom Kurirček, Zvezo kulturnih organizacij Maribor, Lutkovnim gledališčem Maribor, Pokrajinskim muzejem in Muzejem NOB. Plod sodelovanja med Umetnostno galerijo in knjižnico je ciklus predavanj o umetnostnih slogih 20. stoletja, ki smo jih organizirali l. 1986.

V tem obdobju se Mariborska knjižnica, tudi s pomočjo raznovrstne ponudbe na področju dejavnost za odrasle bralce,

uveljavi kot živahno kulturno središče, ki z ostalimi kulturnimi ustanovami sooblikuje kulturni utrip mesta.

90-ta leta so na področju dejavnosti za odrasle bralce prinesla nove spremembe. Razvejanost prireditev na celotno mrežo Mariborske knjižnice ter raznovrstna ponudba prireditev so postopoma pripeljali do kadrovskih okrepitev ter ustanovitve skupine za dejavnosti oz. diferenciacije posameznih področij delovanja znotraj skupine.

Prva dva večja projekta na področju dejavnosti za odrasle sta se nanašala na ciljni skupini mladostnikov in starejših odraslih.

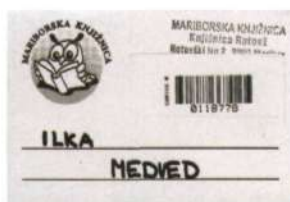
V letu 1992 smo v Knjižnici Nova vas začeli s ciklusom dejavnosti za mladostnika, ki so v obliki informacijskega servisa InfoČuk, namenjenega mladim, ponovno zaživele leta 1999.

Leta 1992 je pod duhovnim vodstvom Darje Kramberger stekel Knjižnični cikel, posebna oblika dejavnosti za starejše odrasle. Namen dejavnosti je priključiti se aktivnosti Univerze za tretje življenjsko obdobje, ki se zaveda, da je vitalnost

Člani Knjižničnega cikla Univerze za tretje življenjsko obdobje na gradu Podsreda, 1994. Foto: Arhiv Mariborske knjižnice.

družbe odvisna tudi od aktivnosti starejših odraslih. Danes Knjižnični cikel vsebuje 8 rednih mesečnih srečanj s predavanji, na katerih starejši odrasli spoznavajo različne teme, na izbiro pa imajo tudi 23 študijskih krožkov (angleščina, nemščina, italijanščina, bridge, dekorativno slikanje, umetnostna zgodovina, itd.), v katerih lahko dopolnjujejo svoje znanje, spoznavajo nova področja, se družijo in tako aktivno zapolnjujejo svoj prosti čas. V Knjižnični cikel je danes vključenih 360 slušateljev. Delo z uporabniki v tretjem življenjskem obdobju je podrobneje predstavljeno v posebni publikaciji.

Nova izkaznica Mariborske knjižnice, 1998.

Leta 1997 je skupina za dejavnosti uvedla še eno novo obliko predstavitve literatov oz. literarnih besedil. Gre za t.i. bralne ure, ki so razgiban kolaž recitala in literarne interpretacije, pogosto obogaten z ustrežno glasbeno spremljavo. Na pester in slikovit način obiskovalcem tako približamo avtorje in njihov ustvarjalni milje.

Področje dejavnosti za odrasle bralce nudi veliko ustvarjalnih možnosti in kreativne svobode. Na zanimiv način se prepletata knjižnična dejavnost in želja po širšem kulturnem udejstvovanju.

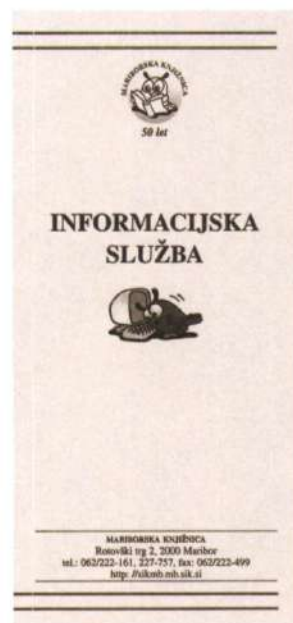
Oblike dejavnosti za odrasle so se skozi 50-letno zgodovino Mariborske knjižnice dopolnjevale, nadgrajevale in spreminjale. Od prvih začetkov, ko smo ponujali le literarne večere, razstave ter vodstva po razstavah, danes dejavnosti vsebujejo raznoliko ponudbo različnih oblik prireditve, ki na razgiban in vsebinsko zanimiv način širijo kulturno obzorje svojih obiskovalcev. Rezultat te dolgoletne tradicije je, da prireditve Mariborske knjižnice letno obiše nad 10.000 obiskovalcev.

Skupino za dejavnosti danes sestavljajo štirje knjižničarji, ki profesionalno in z veliko mero odgovornosti pripravljajo, koordinirajo in izvajajo prireditve za različne ciljne skupine odraslih uporabnikov. S tem krepijo dejavnost knjižnice, širijo kulturno poslanstvo ter v veliki meri prispevajo k uveljavljanju knjižnice v širšem kulturnem prostoru.

Informacijska služba

Potreba po nastanku in oblikovanju informacijske službe, ki bi pomagala ustreči uporabnikom pri iskanju zahtevnejših informacij, se je pojavila že v zgodnjih 80-ih letih. Darja Kramberger je bila glavna pobudnica nastanka te službe, ki je po daljših pripravah začela delovati oktobra 1. 1985 v Knjižnici Rotovž, osrednji knjižnici Mariborske knjižnice. Tako je Knjižnica Rotovž z Veliko čitalnico na Rotovškem trgu 2 postala informacijsko središče za vso knjižnično mrežo Mariborske knjižnice.

Informacijska služba je bila zastavljena tako, da so v njej sodelovali vsi bibliotekarji, ki so pokrili različna strokovna področja in bili sposobni dajati najzahtevnejše informacije. Informacije smo strokovno in statistično obdelali in so bile osnova za oblikovanje nabavne politike ter odlična povratna informacija o relevantnosti fondov Mariborske knjižnice.

*Zloženka Informacijska
služba Mariborske knjižnice,
1999*

*Brošura Mariborske
knjižnice, 1998*

Z vključitvijo Mariborske knjižnice v sistem COBISS, dostopom do interneta, možnostjo uporabe različnih računalniških podatkovnih baz, ponudba storitev na informacijskem področju dobiva bolj kompleksne in večje razsežnosti. Zaradi vsega tega se tudi v naši knjižnici vedno bolj kaže potreba po specializiranem kadru, ki bi prevzel vodenje, koordinacijo in organizacijo ponudbe na informacijskem področju, kar pomeni, da nas v bližnji prihodnosti čaka celotna reorganizacija informacijske službe ter specializacija informatorjev.